

Informatie als wijsheidsbron

17 december 2017, door Ad van Dun,

gepubliceerd op [Stiltijdharma](#)

*Hartsbewustzijn is aldoordringend aanwezig in alle wezens,
als essentie van hun geest.¹*

Meditatie en zelfonderzoek verhelderen de ware aard van onze geest.

Deze bewuste en directe ervaring stelt ons in staat zuiver en ongestoord waar te nemen, en dat verschaft ons juiste informatie. Zo beseffen we welke subtiele samenhang er heerst in ons functioneren, en wat de werking is van oorzaak en gevolg daarbinnen.

Inzicht in de wetten van dit bestaan, de morele rijpheid om die wetten te volgen, de emotionele kracht om met moeite te leren omgaan, de mentale vrijheid om je beschikbaar te stellen voor anderen - het zijn de waardevolle blijken van gevestigd zijn in wijsheid en mededogen, harts kwaliteiten die als potentieel in elk mens voorhanden zijn.

Onze existentiële rijpheid en stabiliteit is niet het gevolg van het op persoonlijk initiatief verwerven of versterken van nuttige vaardigheden, kennis of belevissen. Integendeel, het is de natuurlijke uitkomst van structureel en consequent ontspannen, vertrouwen en loslaten - of onthechten, zoals dit zo mooi heet in de klassieke bronnen.

Je niet onnodig druk maken, geen eigen ideeën of valse verwachtingen blijven koesteren, geen projecties of belangenspel hanteren maar neutraal en nuchter leren kijken naar jezelf en het leven. Op die basis kan de werkelijkheid zich betrouwbaar openbaren zoals die is. Daarmee komt er een einde aan overdreven en overbodige illusies over "hoe het vroeger was", "hoe het zou moeten" of "wat ik er allemaal van vind".

Het loslaten van geconditioneerde patronen (manieren van denken, gewoontegedrag, vatbaarheden, neigingen, invulling) is een standaard-element in alle wijsheidsbeoefening.

Bewustwording is het tegendeel van blindelings vasthouden aan bestaande overtuigingen. Het leert ons dat achter de kortstondige zekerheden, achter gretige betovering of gemakzuchtige uitschakeling van onze gecultiveerde ik-identiteit, een groot en tijdloos mysterie schuilgaat waarvan we ons stap voor stap bewust worden: de permanente kwestie van leven en sterven, van lichaam en geest, van goed en kwaad.

Die observatie doet ons op zoek gaan naar onze werkelijke identiteit.

Wie zichzelf en het leven gaandeweg leert kennen, neemt waar hoe eigen en andermans bewustwording een organische ontwikkeling kent, een natuurlijke transformatie van onbegrip naar wijsheid, van hebzucht naar mededogen, van verwarring naar kracht.

Deze transformatie houdt feitelijk in dat verkeerde visie wordt vervangen door juiste visie; onjuiste informatie wordt vervangen door de juiste informatie die strookt met de levende, totale werkelijkheid van ons bestaan, en die tegelijkertijd duidelijk contrasteert met wat we in onze conventionele conditioneringsbereidheid hebben geleerd en aangenomen als zijnde "waar" of "echt" of "belangrijk".

Beter dan de meest gedetailleerde wetenschappelijke onderzoeken laat rechtstreekse zelfkennis en zelfonderzoek ons de innerlijke conflicten en verwickelingen begrijpen die zo lang al de oorzaak zijn van ons menselijk lijden - zowel in individueel als maatschappelijk opzicht - en die zo moeilijk zijn te doorzien en op te lossen.²

Natuurlijk hoeft niet iedereen deze brede insteek interessant of waardevol te vinden; een mens kan het leven inrichten op basis van zijn of haar eigen (karmische) maakbaarheid. Dat is wat stervelingen doen als zij zich vooral oriënteren op de dagelijkse bestaansmoeite, op de eigen psychofysieke behoeften en de zintuiglijke belevingsmogelijkheden.

In dit scenario, voornamelijk je identificerend met de stoffelijke verzorging en met gebeurtenissen in de eigen waarneembare omgeving, heb je weinig behoefte aan informatie over allerlei relatief onbekende factoren die niet direct relevant voelen.

Maar ook al stel ik weinig vragen over het totale mij elk moment omringende en doordringende leven, en ook al heb ik maar gebrekkig voeling met het diepste lijden en geluk van andere wezens: intussen zijn die werkelijkheid en die wezens wél bestaande en werkzame feitelijkheden. Mijn door mezelf aanvaarde en deels gecamoufleerde desinteresse zal, net als mijn veronderstelde eigen gelijk, vroeg of laat gaan wringen met die van medemensen om me heen; zelfs de meest gezegende relaties houden geen stand temidden van kleingeestige begrenzing en geslotenheid.

En ook: het feit dat wij nauwelijks stilstaan bij sterfelijkheid als een wetmatig facet van ons leven - concreter nog: dat sterven, vanwege de verbijsterende aard ervan, voor de meesten van ons een taboe blijft of afgehandeld wordt via sociale rituelen, zal er echt niet toe leiden dat het universum ons wat eerder of later doet sterven, of dat deze cruciale overgang ons wat moeilijker of makkelijker zal vallen.

Voor wie wél vragen stelt en om zich heen kijkt, is bloei en verval niets nieuws, is moeite en lijden van het menselijk bestaan niets nieuws, is leren en groeien en samenleven niets nieuws - voor bewuste, open en leergierige mensen is dit dagelijkse kost.

Een gesloten geest daarentegen is huiverig voor zulke thema's; voor zo iemand zijn die aspecten wél nieuws. Het is informatie waar hij of zij niet om staat te springen en die hem of haar benauwt: het zet oude, bekende structuren en codes onder druk, en dat is ongewenst.

Dus neigt men ertoe dit nieuws, ongeacht de realiteitswaarde ervan, niet serieus te nemen en doet het domweg af als overbodige drukte of "fake" nieuws: "Dit is iets wat niet overeenkomt met hoe ik de werkelijkheid beleef of wil beleven." Met andere woorden: "Ik heb mijn eigen werkelijkheid," of "Ik ben belangrijker dan de werkelijkheid" - een stereotiep waanidee.³

Identiteit	Ware aard
persoon	mens
beeldvorming	beleving
controle	overgave
strategisch	zuiver
verwarring	vertrouwen
wens/woede	wijsheid/liefde
kleine-ik	grote-ik
conditionering	potentieel
beperking	mogelijkheden
geconstrueerd	authentiek
vorm	leegte
macht	tolerantie

Ditzelfde mechanisme valt ook waar te nemen bij de cultureel geschoolden, maar daardoor ook subtieler vervormde geesten die agressief investeren in privé of publiek belangenspel. Zij willen niet alleen ongewenste moeite vermijden maar zoeken in hun opportunisme bewust naar mogelijkheden om de werkelijkheid zó te manipuleren dat de financiële of materiële actualiteit ervan in hun eigen voordeel uitvalt.

Met zo'n geesteshouding, die vaak complex onderbouwd wordt en zich bedrieglijk intelligent en dynamisch kan manifesteren, gehoorzamen ook zij in feite aan een star mens- en wereldbeeld, aan een statisch, zelfzuchtig patroon van denken, niet aansluitend op de open, steeds transformerende informatiebron die het leven zelf is. Ook in deze mentaliteit overheerst het waanidee van een dominante ik-entiteit die zich weinig bekommert om principes en wetmatigheden, en die te maken heeft met een incomplete, niet-begrepen bestaanscontext waar geen plaats is voor lastig nieuws of onrustbarende informatie.

Wat in een als democratisch ontworpen, niet-gesloten en niet-manipulatieve samenleving "nieuws" wordt genoemd, is eigenlijk - afgezien van politieke of commerciële invloeden en effecten⁴ - de weergave van een steeds structureler inzicht in de werkelijkheid.

Dankzij de toenemende bewustwording dat onze wereld een compleet verweven, constant en instant functionerend, micro-en makrokosmisch samenhangend karakter heeft, krijgen we stilaan oog voor wat echt duurzaam en waardevol is. En dit betekent om te beginnen: een levendig besef van de intrinsieke samenhang waarin we leven.

Naarmate we ons hiervan steeds beter bewust worden, zijn we ook beter in staat onzinnige of overbodige houdingen en overtuigingen achter ons te laten die inefficiënt zijn gebleken, die contra-productief of zelfs destructief bleken te werken. De intentie om dit te blijven leren en te blijven herwaarderen is een van onze meest waardevolle vermogens.

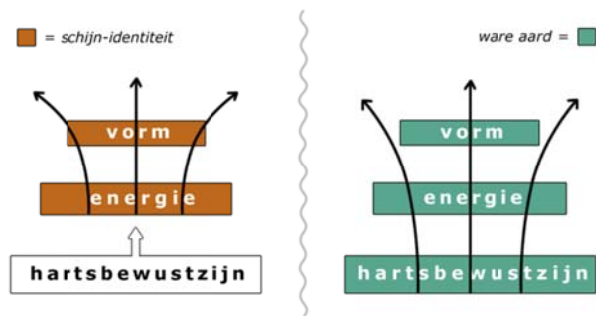
Een juist hanteren van informatie is van cruciaal belang voor onze kwaliteit van leven. Dit geldt zowel op het individuele vlak van persoonlijke bewustwording en innerlijke groei, alsook op het globale vlak van maatschappelijk verantwoord functioneren.

Hoe kan dit "juist hanteren" gekoppeld worden aan de eigen levenshouding, als een bewuste en welkome bijdrage aan harmonisch samenleven?

"Juist" wil zeggen: temidden van alle veelsoortigheid ben ik in staat het wezenlijke te detecteren. Vertaald naar een pro-actieve intentie, kun je zeggen: met respect voor de grotere werkelijkheid waarmee we te maken hebben en met bewuste relativering van de maakbaarheid die ons zo snel verblindt, leef ik op basis van de existentiële grondwet dat deze werkelijkheid die ik beleef nooit iets wezenlijk nieuws zal produceren maar dat zij ons enkel steeds opnieuw de ogen opent voor de mogelijkheden en bedoelingen van haar constante, pure en intrinsieke werking.⁵

Je laten informeren door dit levenspotentieel - dat tevens de bron is van ons individuele potentieel - is je oefenen in ontvankelijk worden voor de totale innerlijke en uiterlijke werkelijkheid die we beleven en belichamen als één organische eenheid, en leren aanvaarden dat alle andere wezens ook een plaats verdienen in datzelfde universum. Die bewustwording betekent voor de meesten van ons een wezenlijke heroriëntatie, een verschuiving op identiteitsniveau: vanuit een kwetsbaar geconditioneerde en geïsoleerde, van uiterlijkheden afhankelijke entiteit, transformeren we naar een van levendig potentieel voorziene en in subtiële samenhang opererende krachtbron.

Deze grondige transformatie bevrijdt ons van beperkte (door condities gekleurde) of onjuiste (aan externe bronnen ontleende) informatie, en leidt ons op basis van getoetste (aan innerlijke vervullingskwaliteit) en oorspronkelijke (uit zichzelf genererende) informatie tot een duurzame kwaliteit van leven.⁶

In het licht van onze individuele menselijke voltooiing, dus in het licht van te realiseren eindkwaliteit, valt er nergens enig wezenlijk voordelig of nadelig nieuws te halen, want ons definitief verbonden-zijn met het leven maakt van álle beleving een-en-dezelfde, grote, intrinsiek functieloze en alles integrerende volheidswerking.

Voor iemand die toegang heeft tot het bronpotentieel van menselijke wijsheid en liefde zijn er geen onbekende of verborgen menselijke eigenschappen meer die ons zo zeer zouden kunnen verrassen dat we ze als "existentieel nieuws" zouden ervaren.⁷

Tot slot: mocht deze beschrijving de indruk wekken dat hier te weinig rekening werd gehouden met onze "stoffelijke realiteit", dan is dat wellicht een goede aanleiding om te onderzoeken in hoeverre onze huidige wereldse omgeving en onze persoonlijke zelfbeleving in wezen niet óók het resultaat zijn van informatievoorziening.

Met andere woorden: laten we dan onderzoeken in hoeverre ons hele psychofysieke functioneren in feite niet voortkomt uit onze eigen geestelijke kwaliteit (betekenisgeving) en activiteit (uitvoering).⁸

Mochten deze overwegingen het concrete verlangen naar een wijze, authentieke geesteshouding hebben versterkt, dan heeft dit onderzoek een heilzaam doel gediend.

¹ Maitreya, Asanga: Buddha Nature; The Mahayana Uttaratantra Shastra with Commentary. New York 2000, p. 110

² Wetenschappelijke informatie (kennis) levert niet vanzelfsprekend zelfkennis (wijsheid); een intelligente, gewaardeerde academicus of functionaris kan als mens onderhevig zijn aan zeer onwijze, kinderlijke driften, denkwijzen of handelingen. Daarom is het noodzakelijk een helder onderscheid te maken tussen functionele informatie (uiterlijk) en zingevingsinformatie (innerlijk), tussen therapie en spiritualiteit, tussen onze conceptuele en onze intuïtieve vermogens.

Hartsbewustzijn (wijsheid, ware aard) en breinwerking (kennis, identiteit) zijn twee complementaire krachten in ons tweepolig, dualistisch mens-zijn; hartsbewustzijn is de directe werking van potentieel als expressie van onze ware aard, breinwerking is de emotioneel-cognitieve verzorging van ons werelds psychofysieke apparaat.

³ In de kleine, gesloten geest is er angst voor openheid en verandering, omdat er het inzicht ontbreekt in de stabiele, schijnbaar steeds fluctuerende maar wezenlijk nooit-veranderende aard en in de onderling samenhangende context van de werkelijkheid. In deze geestesstaat treedt daarom de neiging op tot uitvergroten, verabsoluteren of ritualiseren van allerlei waarneembare vormen.

De grote, lerende, maar desondanks nog onvervulde geest die wel kan relativeren en goed met veranderingen kan omgaan, is bang voor de schijnbare kleurloosheid van een rijpe spiritualiteit (onvoorwaardelijkheid,

belangeloosheid, "leegte") en voor een permanent verbonden zijn met alles. Een dergelijke definitieve eindkwaliteit, waarin elke doelgerichte verandering is overstegen of uitgewerkt, lijkt geen rekening te houden met ons persoonlijk gezag en lijkt de vrijheid te ontkennen van onze persoonlijke variabelen.

Een vervuld, met het leven verbonden en in zichzelf gevestigd hartsbewustzijn tenslotte kent geen bestaansangst of -behoefte omdat hierin alle noodzakelijks aanwezig is en de beleving dus helder en rustig is, zonder gemis of meerwaarde. Het onderscheid - maar ook de onverbreekelijke samenhang - tussen ernst en spel, tussen absoluut ("leegte") en relatief ("vorm"), tussen geest en lichaam is in dat geval duidelijk.

- ⁴ Het is belangrijk goed onderscheid te blijven maken tussen enerzijds partijen die gericht destructief valse informatie verspreiden ter promotie van ondemocratische doelen, en anderzijds partijen die relatief blind of onmachtig de media bedienen in een omgeving die door commerciële en politieke belangen is gedefformeerd, terwijl zij wél de intentie hebben om het democratisch model te bevorderen.
- Dat de huidige democratische structuren nodig herzien moeten worden (door alle middelen en bevoegdheden te stroomlijnen met de primaire verzorgingstaken en met de maatschappelijke noden), is natuurlijk geen reden die staatsinrichting als zodanig te verwerpen.
- Er is een wezenlijk verschil tussen machtsdenken of tolerantie, tussen een eigen interpretatie maken of de samenhang blijven zien. De wijsheid die geldt op het terrein van spiritualiteit, geldt ook in wereldse zaken: niet de uiterlijke functionaliteit is doorslaggevend, maar de innerlijke intentie, de motivatie, het doel dat je dient.
- ⁵ In de spirituele context spreekt men van "waarheidswerking" als verwijzing naar onze ware aard (menselijkheid; achtergrond; verticaliteit) en als feitelijke basis van onze identiteit (persoonlijkheid; voorgrond; horizontaliteit). Het boeddhisme gebruikt de algemene term "dharma" (onvoorwaardelijke werkelijkheid; waarheid) als tegenhanger voor "karma" (conditionering; maakbaarheid).
- Vertrouwend op innerlijke waarheidswerking, opererend vanuit een zuivere intentie van wijsheid en mededogen (*bodhicitta*) en gebruik makend van de informatie die je krijgt aangereikt, leer je alle pijn en moeite en conditionering te doorzien. In de mate van het mogelijke stel je je daarna stevig en ontspannen in dienst van anderen. Dit is het wijsheidswerk van de wiswerker (*bodhisattva*). Juiste informatie zorgt voor de kwaliteit van dit wijsheidswerk. Om het concrete realiseren van dharma-wijsheid te bevorderen is de term "*dharmium*" gesmeed: elementaire, betrouwbare waarheidswerking: dharmium.nl.
- ⁶ Ondanks de onmisbare functie van onze transformatieve vermogens, en in tegenstelling tot gangbare aannames, is niet transformatie maar informatie het doel van alle leerprocessen en bewustwording; transformatie is daartoe een noodzakelijk middel, een natuurlijk effect van juiste informatie dat uiteindelijk zijn aantrekkingskracht en functie verliest in een gerealiseerde volheidsbeleving.
- We groeien door informatie (herkenning) via transformatie (toetsing) naar informatie (bevestiging van het herkende): "Uit het dorp, naar de berg, terug naar het dorp", zo luidt een Zen-spreuk.
- ⁷ Wellicht suggereert deze omschrijving dat een vervuld of verwerkelijkt iemand net zo'n gesloten geest bezit als een door de ruwste behoeftigheden gedreven iemand; beiden lijken immers uit te drukken dat zij weinig nieuws verwachten. Maar er is een groot verschil in de reden (motivatie) waarom beiden niets nodig hebben: de eerste leeft in onafheid maar weigert in zijn of haar kinderlijkheid te maken te krijgen met "vreemde informatie"; de laatste daarentegen leeft in vrede en openheid en maakt in vrijheid bewust een minimaal gebruik van alle aanwezige voorzieningen omdat hij of zij zich innerlijk voorzien voelt.
- ⁸ Zoals het individu de basis vormt van onze samenleving, zo vormt menselijk bewustzijn de basis van alle persoonlijke expressieve en communicatieve vermogens. En parallel hieraan: zoals op energieniveau een betekenisvolle creativiteit voortkomt uit een pure en directe inspiratiebron, zo heeft ook onze identiteit op bewustzijnsniveau een zuivere, onvoorwaardelijke basis nodig: onze ware aard. De bron van onze authentieke spiritualiteit of geestelijkheid ligt voorbij het denken (vgl. "transcendente wijsheid", *prajna*); valse of zwakke spiritualiteit is een door het denken gekaapte innerlijkheid, versterkt door daaruit voortvloeiende emoties en tot uitdrukking komend bijvoorbeeld in profileringsdrang of de neiging tot fanatisme, kliek- of sektevorming.